

Данијела Д. Ђорђевић
Универзитет у Београду,
Пољопривредни факултет

УДК 811.163.41'367.332.7

Тијана С. Весић Павловић
Универзитет у Београду,
Машински факултет

УПОТРЕБА ДЕКОМПОНОВАНОГ ПРЕДИКАТА У НАУЧНИМ РАДОВИМА НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Апстракт: Предмет рада је употреба декомпонованог предиката у научним радовима на српском језику из четири области: грађевинарства, лингвистике, медицине и пољопривреде. У анализи се усмеравамо на конструкције које садрже семикопулативне глаголе, нпр. *вршити анализу/преглед/испитивање*. Циљ изложеног прелиминарног истраживања је да се испита да ли се, на који начин и у којој мери декомпоновани предикат употребљава у научним радовима из ових области. Испитивани корпус садржи из сваке области по два рада објављена у научним часописима (укупно 31.733 речи). Показује се да су овакве конструкције најчешће у радовима из области пољопривреде и грађевинарства, затим следе радови из медицине, док су најслабије заступљене у дискурсу лингвистике. У закључку се дискутују добијени налази, као и могућности коришћења корпуса сачињених од научних радова у настави академског писања на универзитетском нивоу.

Кључне речи: српски језик, научни дискурс, научни радови, декомпоновани предикат.

1. Увод

Декомпоновани предикат подразумева аналитичку конструкцију у којој се једночлани предикат, односно глагол, рашчлањује (нпр. *утицати* > *имати/вршити утицај*). Ова језичка појава привлачи пажњу великог броја лингвиста који су је проучавали у различитим језицима и дискурсима, упоређујући је и са другим сличним појавама, нпр. перифрастичним предикатом, мењајући, односно проширујући или сужавајући почетну дефиницију (нпр. Ахманова, 1966; Levin & Rapoport Novav, 1995; Matsumoto, 2008; Розентал и Теленкова, 1976).

Проучавање декомпонованог предиката у српском језику се углавном везује за Милорада Радовановића и његов чланак из 1977. године (Радовановић, 1977). О дефиницији, употреби и функцијама декомпонованог предиката постоји прилично богата литература на српском језику (нпр. Ивић, 1995; Јакић, 2011; Јакић и Шева, 2011; Кликовац, 2008; Мразовић и Вукадиновић, 1990;

Мршевић-Радовић, 1987; Пипер и сар., 2005; Радовановић, 1977, 2004; Стојановић, 2006; Танасић, 1995). С друге стране, декомпоновани предикат се може посматрати и као један облик номинализације, те тако и у оквиру бирократизације језика (Кликовац, 2008).

У овом истраживању, усмеравамо се на употребу декомпонованог предиката у српском научном дискурсу. Циљ истраживања је да се испита да ли се, на који начин и у којој мери декомпоновани предикат употребљава у научним радовима на српском језику из различитих области. Прецизније, интересује нас да ли се конструкције декомпонованог предиката могу наћи у научним радовима на српском језику из четири области: грађевинарства, лингвистике, медицине и пољопривреде, као и у којој мери се декомпоновани предикат у таквим случајевима може заменити синтетичком конструкцијом, тј. једночланим глаголским парњаком. Као основа је коришћен образац који је формулисао Радовановић (1977), ограничен на конструкције које обухватају семикопулативни глагол (према Јакић, 2011; Јакић и Шева, 2011). Истраживање је спроведено на корпусу направљеном од по два рада из сваке области, објављених у релевантним научним часописима (детаљније о корпусу у одељку 3). Имајући у виду обухват формираног корпуса (по два рада из сваке области), истраживање је прелиминарног карактера и примарно служи да опише уочене обрасце употребе декомпонованог предиката у различитим научним областима у оквиру којих су радови настали.

У наредном одељку, укратко ћемо изложити теоријски оквир рада који се ослања на претходна истраживања ове теме у српском језику. Затим ћемо, у трећем одељку, укратко описати корпус на коме је спроведено истраживање и примењену методологију. Четврти део рада садржи резултате добијене анализом корпуса, док се у петом, последњем делу сумирају главни налази и дају препоруке за будућа истраживања.

2. Теоријски оквир

Први аутор који је детаљније описао конструкцију декомпонованог предиката на материјалу српског језика јесте Милорад Радовановић (1977). Овај аутор дефинише декомпоновани предикат као: „сваки двочлани предикат конструисан по моделу *Verbum* (= глаголска копула или семикопулативни глагол) + *Nomen deverbativum*, а синонимичан (па и комутабилан) са семантички еквивалентним једночланим предикатом (представљеним пунозначном глаголском лексемом из које је изведена девербативна именица двочланог предиката)” (Радовановић, 1977: 53). Такође, Радовановић (1977: 61) сматра да се декомпоновани предикат јавља услед „двоструког синтаксичког деривационог процеса” – номинализовање предикације и екстракције вербалног елемента из номинализоване предикације, на пример: *претиче* → *претицање* → *врши претицање*.¹

¹ Опсежан рад Н. Бугарски (2004) показује да се поред девербативних именица, као средства

У свом раду о декомпонованом предикату, Радовановић (1977: 53) указује на то да је ова појава заједничка типолошка особина неких модерних европских језика. Према овом аутору, декомпоновани предикат повезан је са номинализовањем исказа тако да језици са развијеним номинализационим процесима испољавају и „висок степен продуктивности синтаксичких модела са декомпонованим предикатом” (Радовановић, 1977: 56–57). С тим у вези, Радовановић (1977: 58) наглашава да се декомпоновани предикат јавља у посебним функционалним стиловима (нпр. право, наука, новинарство, политика, администрација), што је посебно релевантно са становишта овог рада јер се усмеравамо на корпус научних радова, тј. на научни стил.²

Случајеви у којима се јавља декомпоновани предикат могу се подвести под три категорије: када не постоје глаголи према девербативним именицама, нарочито именицама позајмљеним из других језика, када треба неутралисати транзитивност глагола, односно предиката, и када је у питању друштвено институционализована употреба (Радовановић 1977: 59–60). Декомпоновани предикат такође се јавља код предикација које се састоје од глагола апстрактног значења, на пример *процењујем* → *вршим процену*, *анализирам* → *вршим анализу*, али не и *копам* → *вршим копање* (Радовановић, 1977: 59). Међутим, истраживање Стојановића на жанру уџбеника и техничких приручника (Стојановић, 2006: 228–229) показало је да се конструкције са именицом конкретног значења попут *вршим копање* редовно појављују у научном функционалном стилу (нпр. *набијање песка се врши*, *трескање се врши*, *дизање чекића се обавља*).

Поред горенаведених мотивација за употребом декомпонованог предиката које је утврдио Радовановић, М. Ивић (1995: 181–182) наводи још неке случајеве у којима је честа употреба ове конструкције: уколико код глагола не постоји видско парњаштво (нпр. *разговарати*, *утицати*, *анализирати*), када је именовање глагола начелно (*он своју тетку посећује* према *он је у посети код своје тетке*), као и у случајевима када облик декомпонованог предиката омогућава изражавање радњи у множини (*издавао је противуречна наређења* или *извршио је неке ситне поправке*). Као посебан случај, М. Ивић (1995: 182–183)

номинализације у српском језику могу користити и деадјективне именице, као у примерима: „Међународна заједница показује вољу да се оконча стварање нових држава, али *неизвесност* у том погледу и даље постоји...[← али *то да је неизвесно* у том погледу и даље постоји; ← али *то да је ситуација неизвесна* у том погледу и даље постоји] (Република, 37)”; „*Иза свега је горчина*. [← *иза свега је то да је горко*; ← *иза свега је то да је осећај горак*] (Н. Телеграф, 18)” (Бугарски, 2004: 309); „Проблем је у непредвидивости. [← проблем је у *томе што је ситуација непредвидива*] (Политика, А2)” (Бугарски, 2004: 328). Ауторка истиче да се коришћењем ових именица површинска структура највише номинализује, што доводи и до најзначајнијих резултата номинализације: „анонимизованост, безличност, економичност, синтетичност, неовремености, интелектуализованост, одвајање језика штампе од уобичајеног начина изражавања” (Бугарски, 2004: 384), такође повезујући наведено са бирократизацијом језика.

² Као што је раније наглашено, истраживање је прелиминарног карактера и без претензија да се добијени резултати уопште за целокупан српски научни дискурс, будући да смо се бавили само једним његовим сегментом.

наводи декомпоновани предикат који се састоји од глагола и именице када се значење именица додатно одређује помоћу придева, што није случај код синтетичког предиката (нпр. *непристојно предложити* или *бесмислено поредити*, док је *изнети непристојан предлог* или *правити бесмислена поређења* коректно).

На основу истраживања о употреби декомпонованог предиката у научном дискурсу, још једну класификацију глагола у оквиру глаголско-именичких синтагми у конструкцијама декомпонованог предиката даје и Стојановић (2006): глаголи са општим значењем остваривања радње (нпр. *вршити*, *извршити*, *извршавати*), глаголи са општим значењем радње усмерене на промену објекта (преношење радње, стања, својства) (нпр. *имати утицај/а*; *пружити*, *пружати отпор*, *помоћ*) и глаголи са општим значењем стања или преласка у стање (нпр. *добити*, *добити назив*, *могућност*; *наћи*, *налазити примену*, *објашњење*, *потврду*) (Стојановић, 2006: 228–234).

О функцијама декомпонованог предиката такође се много дискутовало у литератури. На пример, М. Ивић (1995: 183–184) као предност употребе ове конструкције наводи чињеницу да се њом у неким случајевима може избећи двосмисленост, као и да се декомпонованим предикатом неке информације могу сажетије представити, на пример: *дати обећање/обећати*, *дати обавештење/обавестити* или *дати подршку/подржати*. Такође, истраживана је употреба ове конструкције у различитим језицима. На пример, Зејниловић (2016) закључује да перифрастични изрази у дискурсу права теже да буду устаљени и у српском и у енглеском језику, те да то представља и предуслов ауторитативног правног писања.

Имајући све наведено у виду, употреба декомпонованог предиката у научном стилу је значајна тема. Стојановић (2006: 236) истиче да је декомпоновани предикат важан за квалитативне одлике научног стила, пре свега за апстрактност, уопштеност, сажетост и тачност изражавања; према овом аутору, декомпоновани предикат уобичајено је језичко средство за научни функционални стил, док његова употреба може бити непримерена у оквиру разговорног стила (Стојановић, 2006: 236–237). Стога ћемо у наставку описати истраживање које смо спровеле у вези са употребом декомпонованог предиката у научним радовима на српском језику.

3. Корпус и методологија

Корпус на коме је спроведено истраживање³ састојао се од по два рада из четири области (грађевинарство, лингвистика, медицина и пољопривреда)⁴ на

³ Корпус за садашње истраживање представља део већег корпуса који је коришћен за израду докторске дисертације *Ограда у научним радовима на енглеском и српском језику* првог аутора, одбрањене 5. јуна 2017. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

⁴ Шифрарник радова је дат као Прилог 1.

српском језику, што је укупно осам радова који заједно имају 31.733 речи. С обзиром на то да су поткорпуси били различите дужине, за одређивање учесталости употребе декомпонованог предиката, поред апсолутне, коришћена је и нормализована фреквенција (на 1000 речи).

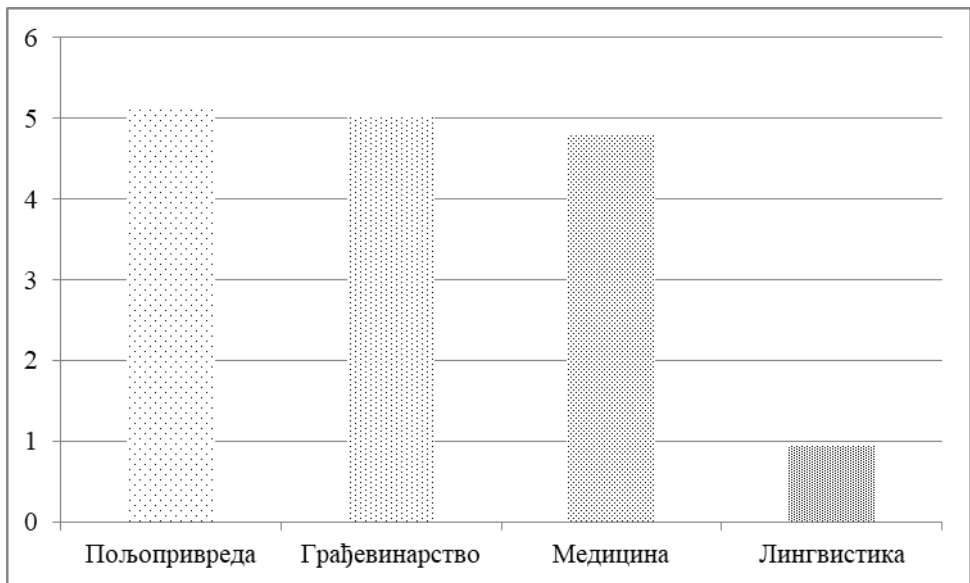
Као што смо већ навеле, ограничиле смо се на конструкције декомпонованог предиката које укључују семикопулативни глагол и девербативну именицу. То подразумева следећи образац који је дао Радовановић (1977: 67): семикопулативни глагол + девербативна именица: *вришити (извршити, извршавати), имати (немати), дати (давати), водити, пружити (пружати), добити (добити), поднети (подносити), обавити (обављати), изразити (изражавати), чинити (учинити, починити), испољити (испољавати), издати (издавати), имати (немати) + у + N_{Dev(Loc)}, радити + на + N_{Dev(Loc)}, тећи, трајати, износити + N_{Dev(Loc)}, доћи, долазити + до + N_{Dev(Loc)} (Радовановић, 1977: 70–78).*

Корпус је обрађен на следећи начин. Радови су најпре пажљиво ишчитани, а затим су издвојени примери декомпонованог предиката према моделу који је предложио Радовановић (1977 према Јакић, 2011). На овај начин издвојено је укупно 103 примера за употребу декомпонованог предиката. На овим примерима извршена је квантитативна анализа, рачунањем апсолутне и нормализоване фреквенције учесталости јављања конструкције декомпонованог предиката у четири различите области. Примери су обрађени и квалитативно, тако што је анализирано који глаголи и именице се јављају у датим конструкцијама, а затим и да ли се могу заменити синтетичком конструкцијом.

Резултати наведених анализа дати су у четвртој поглављу и илустровани појединим примерима из корпуса.

4. Резултати истраживања

Анализа учесталости јављања конструкције декомпонованог предиката у корпусу радова коришћеном у истраживању показује да се декомпоновани предикат највише користи у радовима из области пољопривреде (n=36, односно 5,12 на 1000 речи), а затим следи област грађевинарства (n=26, односно 5,01 на 1000 речи). Декомпоновани предикат незнатно се мање користи у радовима из медицине (n=28, што је 4,80 на 1000 речи). Најмање примера за ову конструкцију уочено је у анализираним радовима из лингвистике (n=13, тј. 0,95 на 1000 речи) (Слика 1). Можемо претпоставити да је дистрибуција конструкције декомпонованог предиката оваква зато што су лингвисти свесни предности и мана употребе ове конструкције и вероватно је користе веома пажљиво.

Слика 1. Нормализована фреквенција употребе декомпонованог предиката у научним радовима из четири научне области

Када се издвојени примери декомпонованог предиката анализирају квалитативно према глаголској лексеми, показује се да су највише употребљавани облици били лични глаголски облици (45,63%), а затим следе обезличене конструкције (29,13%) и пасивне конструкције (25,24%). У примерима за конструкције декомпонованог предиката забележиле смо 22 различите глаголске лексеме. Најзаступљеније су биле конструкције са глаголима *вршити* и *извршити* ($n=21$), који су се јавили у комбинацији са девербативним именицама као што су *растерећење*, *истраживање*, *уклањање*, *аквизиција*, *испитивање*, *преношење*, *линеаризација*, *преглед*, *прорачуни*, *анализа*, *очитавање* и *груписање*. Видимо да се у овим случајевима јављају како апстрактне, тако и конкретне именице, што је у сагласности са налазима Стојановића (2006) о томе да декомпоновани предикат представља специфично обележје научног стила, те да се ова конструкција не јавља само са именицама апстрактног, већ и конкретног значења.

Глагол *имати* се у 16 случајева јавља као члан конструкције декомпонованог предиката. У анализираном корпусу, комбинује се са именицама *погоршање*, *садржај*, *корелација*, *утицај*, *повезаност* и *понашање*. Остали глаголи који су се јавили у овим конструкцијама јесу *водити*, *дати*, *добити*, *довести* (*до/у*), *долазити* (*до/у*), *доћи* (*до*), *донети*, *започети*, *извести*, *наносити*, *немати*, *обавити*, *остварити*, *показати*, *поставити*, *постићи*, *постојати*, *развијати*, *стварати* и *урадити*.

У наставку ћемо навести примере декомпонованог предиката забележене у нашем корпусу према областима и кратко продискутовати могућност употребе једночланог глаголског парњака, односно синтетичке конструкције, у тим случајевима.

Примери (1–5) издвојени су из часописа из области пољопривреде. У примерима 1 и 2 могуће је заменити конструкцију декомпонованог предиката једночланим глаголским парњаком (нпр. *координате истраживаних локалитета читаване су* (пример 1), *евидентирало се време и број* (пример 2)). У примеру 3, могло би се рећи „*овакве препоруке нису задовољавајуће [...], док у Француској препоручена доза [...] је задовољавајућа*”). Радовановић (1977) наводи пример овог глагола да би показао како је некада тешко декомпоновани предикат свести на једночлану предикацију. У овом случају централно значење има придев у именској синтагми. Према Јакић (2011), ово би био пример 'рекомпозиције'.

- (1) Читавање координата истраживаних локалитета је вршено ГПС уређајем типа E-trex Vista Hcx производ фирме Гармин, аутономном методом са тачношћу од 3 до 5 метара. (ПиФ)
- (2) Водила се евиденција о времену и броју еклодираних јединки. (ПиФ)
- (3) Међутим, у Италији овакве препоруке не дају задовољавајуће резултате, док у Француској препоручена доза од 17000 до 24000 имага по хектару даје задовољавајуће резултате, али само у првој генерацији *C. pyri* (Сигсгард и сар., 2006). (ПиФ)

У примеру (4), у конструкцији декомпонованог предиката употребљен је придев, који доприноси већој изражајности исказа (према Ивић, 1995) тако да је синтетичка конструкција у овом случају мање прецизна (*високо значајно позитивно су корелирале*).

- (4) Са првом интеракцијском компонентом (ИППЦ1) високо значајну позитивну корелацију за принос семена имале су па_цв (падавине у цветању) и рв_цв (релативна влажност ваздуха у цветању), односно значајну позитивну корелацију рв_фз (релативна влажност ваздуха у физиолошкој зрелости). (РиП)

У примеру (5), чини се да је пример са декомпонованим предикатом прецизнији (конструкција са једночланим глаголским парњаком гласила би *директно или индиректно утицао*).

- (5) Такође, Khan (2001) наводи да је рок сетве имао директан или индиректан утицај на принос семена. (РиП)

Примери (6–9) издвојени су из часописа из области грађевинарства. Као и у примерима декомпонованог предиката забележеним за претходну област, могуће је заменити ове конструкције једночланим глаголским парњаком (нпр. *vlakна се кидају, или одвајају и извлаче* у примеру (6), *узорак се растеређује и уклањају се подложне челичне плоче* у примеру (7)). У примеру (8), чини се да је конструкција са декомпонованим предикатом прикладнија него њен једночлани парњак зато што имамо придев испред именице (**се идеално еластично понаша*). Но, у примеру (9), додатној рогобатности употребе декомпонованог предиката у реченици доприноси и употреба позајмљенице *аквизиција* (*аквизиција података се врши* према *подаци се добијају*).

- (6) У тренутку достизања тог критичног нивоа оптерећења, долази или до кидања влакана, или до њиховог одвајања, односно извлачења из цементне матрице, након чега се процес пропагације прслина даље неометано одвија. (ГМиК)
- (7) Када, након настанка прве прслине, мерени угиб бетонског узорка достигне величину између 0.25 и 0.50 мм врши се растерећење узорка и уклањање подложне челичне плоче. (ГМиК)
- (8) Нумератори 5, 10 и 20 добијени су тако што вредности индекса жилавости износе $I_5 = 5.0$, $I_{10} = 10.0$ и $I_{20} = 20.0$, уколико се претпостави да важи идеализовани дијаграм сила-угиб какав је дат на слици 4 (материјал има идеално еластично понашање до настанка прве прслине, а након тога идеално пластично све до лома). (ГМиК)
- (9) Аквизиција података (промена величине силе и средње вредности угиба кроз време) врши се дигиталним путем током целокупног испитивања. (ГМиК)

У примерима (10–15) можемо видети илустративне примере за конструкције декомпонованог предиката употребљене у научним радовима из области медицине из анализираниог корпуса. У примерима 10, 11 и 12 такође постоји могућност замене ове конструкције синтетичком (нпр. *анализирано је* (пример 10), *дилатирају се срчане шупљине* (пример 11), *може да развије [...]* *погорша* (пример 12)).

- (10) Каплан-Мејеровом кривом извршена је анализа укупног преживљавања након аблације. (САзЦЈ)
- (11) Наведени процеси слабе контрактилну функцију срчаног мишића, те долази до дилатације срчаних шупљина, што се означава термином „тахикардиомиопатија”. (САзЦЈ)
- (12) Осим тога, хронична стимулација из врха десне коморе може довести до развоја, односно погоршања КИС, ремоделовања и смањења систолне функције леве коморе [8, 9, 13]. (САзЦЈ)

У примеру (13), у конструкцији декомпонованог предиката јавља се и позајмљеница (*постојала је тенденција*), због чега се синтетичка конструкција чини адекватнијом (*да су сва три специфична лабораторијска параметра [...]* *тежила да буду*).

- (13) Треба напоменути да *је* код сва три специфична лабораторијска параметра (BNP, NTproBNP и CRP) постојала тенденција да буду просечно виши код преминулих, те да би, да је већи број болесника био укључен у студију, евентуално неки од њих показао и статистичку значајност као предиктор морталитета. (ВП)

Но, постоје и случајеви у којима се чини да је употреба декомпонованог предиката адекватнија. У примеру (14), код декомпонованог предиката „*поново је урађен трансторакални ехокардиографски преглед*” значењу доприносе наведени придеви, те би се њиховим уклањањем део значења изгубио, односно, значење једночланог глагола би било исувише широко (**трансторакално ехографски су прегледани*). Исто важи и за пример (15), где се парафразирањем декомпонованог предиката „*обављен је клинички преглед*” у „*клинички је пре-*

гледан/а” губи нијанса у значењу коју у конструкцији декомпонованог предиката даје придев.

- (14) На контролном прегледу, годину дана након иницијалне хоспитализације, поново су одређени специфични биомаркери BNP, NTproBNP и hsCRP, а такође, свим болесницима поново је урађен трансторакални ехокардиографски преглед на коме су анализирани исти параметри као током хоспитализације. (ВП)
- (15) Том приликом обављен је клинички преглед и начињен ЕКГ. (САЗЦЛ)
На крају ћемо се осврнути на примере декомпонованог предиката пронађене у корпусу радова из лингвистике (16–20). У примеру (16), уз именицу употребљену у конструкцији декомпонованог предиката имамо неодређени придев који је ближе одређује (*неки закључци*), па се стога јављају нијансе у значењу када ову конструкцију упоредимо са синтетичком „*нешто закључи*”. Даље, имамо примере у којима би се употребљени декомпоновани предикат могао заменити, нпр. глаголом *повезати са* (17) или, у примеру (18), глаголом *уносити*. У примеру (17), употребљена конструкција декомпонованог предиката „*се не доводе у везу*” могла би се заменити са „*се не повезују*”. Међутим, можемо рећи да је аналитички облик можда за нијансу прецизнији. У примеру (18) налази се глагол *обављати* и именица *уношење*, што је још једном у складу са Стојановићевим (2006) налазима да се са конструкцијама декомпонованог предиката у научним текстовима срећу и именице конкретног значења.
- (16) Примјери који су оvdје наведени за прошлост дозвољавају да се изведу неки закључци о временским реченицама с овим везником, чије радње карактерише претериталност. (ЈФ)
- (17) Међутим, прави повратни глаголи ипак се не доводе у везу са било којим објектом, већ увек, или у већини случајева, са истим објектом. (ЗМС)
- (18) Радњама *јести* и *пити*, са агентивним субјектом – особом која их свесно, контролисано спроводи, само се обавља уношење намирница у организам, док се процес засићења одвија без воље тог субјекта, па и поменута стања нису баш сасвим под његовом контролом. (ЗМС)

У примеру (19) видимо спој глагола *добити* и именице *интерпретација*, па се поставља питање да је ли у овом контексту могуће заменити наведену конструкцију глаголом *интерпретирати*, а да се притом значење не промени, будући да имамо и придеве уз наведену именицу. Такође, у примеру (20), налазимо на конструкцију „*дошло до извесног семантичког померања*” где имамо придеве који ближе одређују именицу *померање* и на тај начин доприносе значењу саме конструкције декомпонованог предиката.

- (19) Већ је раније у литератури указано на различиту комбинабилност глагола *сијати* (Илић 1970: 120) чије је активно непрелазно значење везано искључиво за природни извор светлости: *сунце сија*, *звезде сијају*, док исти феномен добива другачију језичку интерпретацију уколико се ради само о одразу светлости: *мач се сија*. (ЗМС)
- (20) Постоји могућност да је и овде дошло до извесног семантичког померања, па је повратни облик и даље резервисан за ситуације које би се могле окарак-

терисати као медијалне, док се неповратни део пара повезује са субјектом чије су особине више агентивне. (ЗМС)

Из наведених примера се закључује да испитивани корпус садржи разноврсне случајеве употребе декомпонованог предиката. Квантитативно гледано, у нешто мање од половине примера из анализираног корпуса (49,5%), ова конструкција се може адекватно заменити синонимним једночланим предикатом. У приближно једној трећини случајева (30,1%) замена је могућа, али уз губљење одређене компоненте значења, док је најмањи број случајева (20,4%) у којима замена декомпонованог предиката једночланим парњаком уопште није могућа.

5. Закључна разматрања

У овом раду усмерили смо се на употребу конструкције декомпонованог предиката у српским научним радовима из области грађевинарства, медицине, пољопривреде и лингвистике, са циљем да утврдимо да ли се, на који начин и у којој мери декомпоновани предикат употребљава у формираном корпусу научних радова. На основу квантитативне и квалитативне анализе добијених података, закључујемо да се примери употребе декомпонованог предиката срећу у радовима из све четири наведене области, што је у складу са Радовановићевим (1977) налазима и резултатима Стојановићевог (2006) истраживања.

Добијене нормализоване фреквенције употребе конструкције декомпонованог предиката у радовима из различитих научних области (в. одељак 4), указују на то да су истраживачи из области пољопривреде и грађевинарства, па и медицине, нешто склонији употреби декомпонованог предиката у односу на ауторе из области лингвистике. Ипак, овај налаз се не може генерализовати с обзиром на то да се овде ради о прелиминарном истраживању које је обухватило мали број радова из сваке области, те су потребна опсежнија истраживања како би се дошло до општијих закључака.

У приближно половини размотрених случајева (49,5%), конструкције декомпонованог предиката могу се адекватно заменити синтетичком конструкцијом. Но, поставља се питање да ли би евентуална замена уопште била примерена узусу тог функционалног стила. Већ смо навели налазе из литературе који сугеришу да декомпоновани предикат треба посматрати као маркантно обележје научног функционалног стила (Стојановић 2006), док мотивације декомпоновања предиката треба тражити пре свега у области *стила*, а тек потом у домену *граматике* и *семантике* (Радовановић 1977; Јакић и Шева, 2011). У том смислу, уколико долази до прецизнијег излагања, нијансирања, односно, ако аутори научних радова сматрају да им употреба декомпонованог предиката омогућује да објективније представљају резултате, онда тим конструкцијама могу дати предност. Другим речима, овакве конструкције постају „важан дистинктиван синтаксички елемент – са улогом индицирања функционалних стилова чија су особеност” (Радовановић, 1977: 65).

С друге стране, у корпусу су забележене конструкције декомпонованог предиката у којима постоји значајно одступање у погледу синонимије декомпонованог предиката и синтетичке конструкције, на шта је већ указала Јакић (2011). Додатно, постоје и примери у којима се у конструкцијама декомпонованог предиката јављају позајмљенице (18,4%), што доводи до извесне рогобатности у изразу, и у таквим случајевима се чини да су синтетичке конструкције адекватније.

Да још једном нагласимо, пречеста употреба декомпонованог предиката (нарочито у свакодневном и јавном говору) може се подвести под „бирокупацију” језика (Кликовац, 2008), али не треба сметнути са ума да се декомпоновани предикат посматра и као стандардно језичко средство у научном функционалном стилу. Стога, сматрамо да будућим младим истраживачима треба свакако указати на ову језичку појаву, те да се корпуси састављени од научних радова могу користити у настави академског писања на универзитетском нивоу како би се студентима скренула пажња на сам декомпоновани предикат, као и на неопходност његове адекватне употребе у писаном изражавању, односно у научним текстовима (в. Кликовац, 2008: 33).

Будућа истраживања би најпре требало спровести на корпусу који би обухватио већи број радова из анализираних области како би добијени закључци били потпунији и меродавнији. Додатно, истраживање би се могло проширити на још неке научне области како би се стекао потпунији увид у то у којој мери је ова конструкција реално присутна у српском научном дискурсу, као и у то да ли евентуално постоје значајне разлике међу ауторима из различитих области. Такође, имајући у виду Радовановићеву (1977) претпоставку о томе да се употреба декомпонованог предиката може делом приписати утицају европских језика на српскохрватски, добијене резултате требало би упоредити са употребом оваквих конструкција у научним радовима на другим језицима.

Литература

- Ахманова, О.С. (1966). *Словарь лингвистических терминов*. Москва: Советская Энциклопедия.
- Бугарски, Н. (2004). *Deadjektivna imenica kao sredstvo nominalizacije (u publicističkom stilu savremenog srpskog jezika)*. *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, XLVII(1–2), 297–404.
- Ivić, М. (1995). *O zelenom konju: Novi lingvistički ogledi*. Београд: Slovoграф.
- Jakić, М. (2011). *O tipologiji dekomponovanih konstrukcija u srpskom jeziku*. *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, LIV(1), 151–165.
- Jakić, М., & Ševa, N. S. (2011). *Kvantitativno ispitivanje dekomponovanog / perifrastičnog predikata u srpskom jeziku*. *Zbornik Matice srpske za slavistiku*, 80, 117–136.
- Klikovac, D. (2008). *Jezik i moć: ogledi iz sociolingvistike i stilistike*. Београд: Библиотека XX век.

- Levin, B., & Rappaport Hovav, M. (1995). *Unaccusatives: At the syntax-lexical semantics interface*. Cambridge: MIT Press.
- Matsumoto, M. (2008). *From simple verbs to periphrastic expressions: The historical development of composite predicates, phrasal verbs, and related constructions in English* (Vol. 81). Bern: Peter Lang.
- Mrazović, P., Z. Vukadinović. (1990). *Gramatika srpskohrvatskog jezika za strance*. Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Mršević-Radović, D. (1987). *Frazeološke glagolsko-imeničke sintagme u savremenom srpskohrvatskom jeziku*. Beograd: Filološki fakultet.
- Piper, P., Antonić, I., Ružić, V., Tanasić, S., Popović, Lj., & Tošović, B. (2005). *Sintaksa savremenog srpskog jezika: prosta rečenica*. Beograd: Institut za srpski jezik SANU - Beogradska knjiga - Matica srpska.
- Radovanović, M. (1977). Dekomponovanje predikata (na primerima iz srpskohrvatskog jezika). *Južnoslovenski filolog*, XXXIII, 53–78.
- Radovanović, M. (2004). Dekompozicija i univerbizacija. *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, XLVII(1–2), 43–49.
- Розенталь Д.Э., Теленкова М.А. (1985). *Словарь-справочник лингвистических терминов: Пособие для учителей*. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Просвещение.
- Stojanović, A. (2006). Dekomponovani predikat u naučnom stilu srpskog jezika. *Srpski jezik*, XI (1–2), 223–239.
- Tanasić, S. (1995). Dekomponovanje glagola i struktura proste rečenice. *Južnoslovenski filolog*, LI, 157–166.
- Zejić, L. (2016). Periphrastic expressions in English and Serbian Legislative Writing. In: F. Alonso Almeida et al. (eds.), *Linguistic Insights: Corpus-based Studies on Language Varieties* (67–87). Bern: Peter Lang.

Прилог 1 (шифрарник радова)

Корпус научних радова на српском језику

Грађевинарство:

- ГМК – Jevtić, D. L., Zakić, D. M., & Savić, A. R. (2011). Relevantne statičke i dinamičke metode za ocenu žilavosti mikroarmiranih betona. *Građevinski materijali i konstrukcije*, 54(1), 3–27.
- ИВК – Petronjić, S., Grujić, B., & Balać, M. (2012). Ispitni pritisci i naponi za posude pod pritiskom prema novom pravilniku 87/11. *Integritet i vek konstrukcija*, 12(3), 209–213.

Лингвистика:

- ЈФ – Tanasić, S. Z. (2013). Vremensko i uzročno značenje veznika pošto u savremenom srpskom jeziku. *Južnoslovenski filolog*, LXIX (69), 319–334.
- ЗМС – Arsenijević, N. (2011). Prilog proučavanju povratnih glagola u srpskom jeziku. *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, 54 (1), 115–135.

Медицина:

- САЗЦЛ – Mujović, N., Grujić, M., Mrdja, S., Kocijančić, A., Milašinović, G., Jovanović, V., Čalović, Ž., Pavlović, S., Stojanov, P., Raspopović, S., Mujović, N., Vujisić-Tešić, B., Petrović, M., Petrović, O. (2011). Dugoročno kliničko praćenje bolesnika s nekontrolisanom atrijalnom fibrilacijom i insuficijencijom srca nakon kateter-ablacije atrioventrikularnog čvora i ugradnje pejsmejkera. *Srpski arhiv za celokupno lekarstvo*, 139 (9-10), 591–598.
- ВП – Banović, M., Vasiljević-Pokrajčić, Z., Vujisić-Tešić, B., Stanković, S., Nedeljković, I., Petrović, O., ... Ostojić, M. (2011). Karakteristike, ishod i prediktori jednogodišnjeg mortaliteta bolesnika sa akutnom srčanom insuficijencijom. *Vojnosanitetski pregled*, 68(2), 136–142.

Пољопривреда:

- ПиФ – Jerinić-Prodanović, D., Protić, L., & Mihajlović, L. (2010). Predatori i parazitoidi *Cacopsylla pyri* (L.) (Hemiptera: Psyllidae) u Srbiji. *Pesticidi i fitomedicina*, 25(1), 29–42.
- РиП – Balalić, I., Crnobarac, J., Marinković, B., Miklič, V., & Stojšin, V. (2010). AMMI model u oceni interakcije hibrid × rok setve za prinos semena i sadržaj ulja suncokreta. *Ratarstvo i povrtarstvo*, 47(1), 163–171.

Danijela D. Đorđević
Tijana S. Vesić Pavlović

THE USE OF PREDICATE DECOMPOSITION STRUCTURES IN SERBIAN RESEARCH ARTICLES

Abstract: The paper focuses on the use of the predicate decomposition structures in Serbian research articles (RAs) of four scientific fields: civil engineering, linguistics, medicine and agriculture. We primarily analysed the structures comprising semicopulative verbs, for example: *vršiti analizu/pregled/ispitivanje* – ‘to conduct analysis/examination/research’. The aim of this preliminary study is to examine whether, in which way and to what extent the predicate decomposition structures are used in RAs of these fields. The corpus is made up of two articles per each field, published in scientific journals (31,733 words in total). It is shown that such structures most often occur in RAs of the fields of agriculture and civil engineering, followed by RAs of medicine, while they are least used in the discourse of linguistics. The conclusion discusses the obtained findings, as well as the possibilities of using the corpus made up of RAs in teaching academic writing at the university level.

Key words: the Serbian language, scientific discourse, research articles, predicate decomposition

tvesic@mas.bg.ac.rs
ddj@agrif.bg.ac.rs